

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ "Д. А. ЦЕНОВ" – СВИЩОВ
КАТЕДРА „СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ”

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Рецензент: проф. д-р Маргарита Богданова

Автор на дисертационния труд: Магдалена Славе Андоновска

Тема: Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония

I. Общо представяне на дисертационния труд

Настоящата рецензия е изготвена на основание Заповед № 239/08.03.2023 г. за утвърждаване на състава на научното жури по откритата процедура по публична защита на дисертационен труд на тема „Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония", разработен от Магдалена Славе Андоновска, за придобиване на образователна и научна степен „доктор " в професионално направление 3.7. Администрация и управление, по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Рецензията е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България - ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов", Свищов.

Актуалността на темата е безспорна поради сериозните проблеми, които се наблюдават в медийната среда в много балкански страни, респективно в управлението на процеси, свързани с формирането на общественото мнение. В същото време съществуват инструменти, които могат да бъдат използвани и именно в тази връзка е формулирана **целта** на разработката: *да се определят аспектите на моделирането на информацията и отражението на цялостната медийна комуникация върху общественото мнение, и разбира се как това влияе на отделните граждани. Каква е вредата или ползата за обществото, за гражданите или за различните други страни на процеса.* Като част от целта са и намеренията на автора да предложи мерки и механизми за промяна и развитие, съчетано с по-добра регулаторна система.

Обект на изследването са медиите в Република Северна Македония, а **предмет** – управлението на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в страната.

Формулирани са 3 задачи, чието изпълнение кореспондира на изследователската рамка на дисертацията.

Основната **изследователска теза** е, че *институционално подкрепеното и научнообосновано управление на медиите и медийните комуникации е ключово условие за формиране на общественото мнение, за достоверността и истината на медийните публикации в РСМ и подкрепено със стратегически подход се превръща във фактор на стабилност при бъдещото присъединяване и пълноценно интегриране в ЕС.*

Формулирани са и три водещи подтези, с които се доизясняват намеренията на автора в процеса на проучване.

Разработката е в обем 240 страници, от които 217 страници основен текст, вкл. литература и 22 страници приложения. В структурно отношение трудът съдържа въведение, изложение, което се състои от 3 глави и заключение, списък с използвана литература, 12 приложения, списък на използваните обозначения. Обработен е голям брой литературни източници, свързани с темата на дисертацията – общо 117, вкл. на български, сръбски, английски и немски език.

Обемът на дисертационния труд, визуалните средства – общо 22 фигури и 47 таблици, както и обработената научна литература отговарят на изискванията за подобен род научни трудове.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Въведението съдържа необходимите атрибути – актуалност на изследването, изследователска рамка, която е добре обоснована и дава основна представа за намеренията на докторанта, инструментариума на изследване, очакваните резултати, структурата и ограничителните условия. Подробно са представени използваните методи за проучване на вторични източници, за емпирично изследване и обработка на получените резултати и за формулиране на необходимите според автора стратегически решения – съобразно формулираните задачи. Посочена е и степента на разработеност на темата от български, македонски и други чуждестранни изследователи в областта на медийните комуникации.

Глава първа е посветена на ролята на медийните комуникации за развитието на обществото. Докторантът изяснява коректно, с разбиране и в достатъчно детайлност най-важните през последните години акценти на практиката на връзките с обществеността като неразделна част от медиите. Оценява се тяхното значение за изграждане на демократичния капацитет на държавата. Разкриват се основните детерминанти на медиите. Специално внимание се обръща на стандартите за работа на медиите в РСМ, вкл. въведените принципи и референтни документи за отстояване свободата на изразяване. Представен е и бенчмаркинг на изследвани практики, който служи като отправна точка за последващи анализи.

Във втора глава е разгледано управлението на медиите в РСМ. Детайлно са разгледани и оценени техните функции, въпроси, свързани с регулирането, организацията и бизнес моделите на медиите. Извършен е широкообхватен анализ на дейността на основни институции, ангажирани с управлението на медийните комуникации.

В трета глава са представени резултатите от емпиричното изследване на влиянието на медийните комуникации при формирането на общественото мнение в РСМ. Направено е графично представяне на получените данни и са изведени аналитични оценки. Маркирани са важни насоки за постигане на успешни медийни комуникации. Стратегическите инициативи са дефинирани посредством предложена нова концепция за развитие на медийните комуникации в РСМ.

Емпиричното изследване е направено прецизно. Представена е ясно методологията – стандартизирано проучване чрез специално разработена анкета със затворени и отворени въпроси. Анкетната карта е представена в приложение. Избран е подход на „достатъчно голям краен брой представители (извадка)“, като той е обоснован с „практическата невъзможност за изясняване на стойностите на изследваните признаци за всички представители на генералната съвкупност“. Приложено е „контролирано разпрашване“ на анкетната карта с оглед привличане на респонденти, които са компетентни по въпросите в проучването. Анкетирани са 40 медии, избрани по метода на случайния неповторен подбор.

Дефинирани са една основна и 6 допълнителни хипотези, които са доказани със средствата на статистическия анализ. Данните са обработени със SPSS® Statistics. Представени са едномерни и двумерни разпределения (крос таблици) на получените резултати. Изводите представят адекватно основните резултати и логическите връзки между тях.

В заключението на база на данните от емпиричното проучване са обобщени финални изводи и препоръки за усъвършенстване на институционално подкрепено и научнообосновано управление на медиите и медийните комуникации, което съответства на изследователската теза на дисертационния труд.

В края на всяка глава са представени изводи и обобщения, които не само резюмират получените резултати, но и се извеждат заключения и тълкувания с качествен характер, които очертават цялостната картина на изследваните проблеми.

Авторът търси мястото на медиите някъде „между комуникацията и икономическата наука“, т.е. разглежда наложилите се бизнес модели на медиите в РСМ като фактор за свободата на словото. В този смисъл темата е натоварена и с политически тежести поради това, че засяга ролята на управляващите в осигуряването на медийна свобода. Този реалистичен поглед заслужава уважение и може би обяснява защо дисертационния труд се защитава в България, а не в РСМ.

Разработката се отличава с мултидисциплинарен и интердисциплинарен характер. Разгледани са финансови, организационни, маркетингови, технологични,

етични и правни аспекти на медиите, вкл. препратки към закона за авторското право и регулациите в РСМ.

Избраният подход на стратегически анализ на проблематиката отговаря на целите на разработката и показва някои важни направления за бъдещи инвестиции и развитие, които на практика изразяват „потенциала за увеличаване създаването на стойност в медийните бизнес организации, а оттам – и за увеличаване на тяхната конкурентоспособност“. Засягат се в същото време и социални теми, свързани с ролята на медиите, вкл. медийната грамотност, речта на омразата, засилване на стереотипите и негативното им въздействие върху обществото.

Тези аспекти на разработката са обобщени в шест финални „ведещи предложения“, които представят в резюме изводите на автора по избраната тема.

Дисертационният труд е написан на разбираем език с коректно ползване на специализираната научна терминология по проблематиката. Не се забелязва наличие на значителни отклонения от тезите в изложението, повторения на виждания и пасажки, както и наличие на логически противоречия.

Считам, че са спазени и правилата на научната етика при цитирането на литературните източници.

Авторефератът отразява точно и пълно труда. Той е разработен съгласно изискванията, съдържа всички необходими реквизити и представя в широка форма основните проблеми. Същият способства за придобиване на пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научноприложни резултати, в контекста на доказаната от автора изследователска теза.

Представената справка за публикации показва, че докторантът има публикувани една студия и три статии, едната от които е индексирана в Scopus. С това тя надхвърля минималните национални изисквания за ОНС „доктор“. Посочени са също две участия в научни форуми, което показва, че идеите на докторанта са достигнали до широка аудитория.

III. Научни и научно-приложни приноси

В Справката за научните приноси са посочени три приноса, които могат да бъдат формулирани така:

- Посредством бенчмаркинг изследване са оценени добри практики във функционирането, управлението и регулирането на медиите в РСМ.
- Проведено е анкетно проучване, на база на което са дефинирани основните параметри на медийната среда в РСМ в няколко разреза. Очертаната картина на медийната среда е анализирана критично, при отчитане на обективни бариери и обстоятелства, свързани с медийното регулиране в РСМ, което до голяма степен предопределя потенциала за развитие на свободен, конкурентен медиен пазар.
- Предложена е Концепция за развитие на медийните комуникации в РСМ с формулирани приоритети, специфични цели, целеви групи и интервенциите за

тяхното включване, както и са набелязани дейности за постигане на планираните цели.

В чисто практически план предстои немалка работа по валидирането на тази концепция и нейното припознаване от посочените заинтересовани страни, но това е въпрос, който стои извън целите на дисертационния труд.

Считам, че така формулираните приноси адекватно отразяват постиженията на автора. В дисертационния труд доминират научно-приложните резултати, което е типично за повечето разработки в ОНС „доктор“.

IV. Критични бележки и препоръки

Като член на обучаващата катедра и като вътрешен рецензент наблюдавам напредъка на Магдалена Славе Андоновска по разработване на дисертационния труд и последователността, с която бяха отразени направените препоръки. Нямам критични бележки към автора.

Препоръчвам да продължи да работи и да публикува резултатите от изследванията си, вкл. в България, тъй като темата е актуална и покрива релевантна проблематика и у нас.

V. Обобщено заключение и становище

Представеният за рецензиране дисертационен труд е актуално и значимо самостоятелно научно изследване с теоретични обобщения и практически приноси. Авторът е планирал и реализирал методология на проучване, която е адекватна на описаната проблематика, а изводите са коректно представени. Самостоятелно е достигнал до изводи и обобщения, които допълват и обогатяват съществуващото знание и приложението на съществуващата теория при анализ на конкретни управленски проблеми. Тези достойнства напълно покриват изискванията на нормативната рамка в страната – ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов.

С пълна убеденост поставям категорична положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на научното жури да присъди на Магдалена Славе Андоновска образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Дата: 30.03.2023 г.

Рецензент: ..

(проф. д-р Маргарита Богданова)